

SKALA INTERAKCIJE SA OSOBAMA S OMETENOŠĆU: PROVJERA FAKTORSKE STRUKTURE¹

Andrijana BAKOČ^{2*}, Olivera KALAJDŽIĆ*
Branislav BROJČIN**, Nenad GLUMBIC**

*Univerzitet u Istočnom Sarajevu,
Medicinski fakultet u Foči, Bosna i Hercegovina

**Univerzitet u Beogradu
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Ispitivanje stavova prema osobama s ometenošću je polje interesovanja brojnih autora posljednjih godina. U skladu sa tim, upotrebljavane su različite skale za mjerenje stavova, na društvenom i personalnom nivou. Najšire primjenjivana skala za mjerenje stavova na personalnom nivou je Skala interakcije sa osobama s ometenošću. Ona je dizajnirana da mjeri stavove u pogledu nelagodnosti koju osobe mogu osjećati prilikom stupanja u socijalne interakcije sa osobama s ometenošću. Cilj istraživanja je utvrđivanje faktorske strukture Skale interakcije sa osobama s ometenošću. U istraživanje su uključena 462 studenta Medicinskog fakulteta u Foči koji pohađaju tri studijska programa: Medicina, Specijalna edukacija i rehabilitacija i Zdravstvena njega. U cilju utvrđivanja faktorske strukture skale primjenjena je ekstrakcija glavnih komponenti sa ortogonalnom varimaks rotacijom. Rezultati su pokazali da se izdvajaju dva faktora

1 Rad je nastao kao rezultat istraživanja na projektu „Socijalna participacija osoba sa intelektualnom ometenošću” (ON 179017), koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

2 E-mail: andrijanapavlovic88@yahoo.com

koja objašnjavaju 37,69% varijanse i imenovana su kao Empatija i Nelagodnost i strah. Iz ove verzije skale izostavljena su tri ajtema sa malim faktorskim zasićenjem. Neslaganje s drugim autorima u odnosu na broj dobijenih faktora nameće potrebu za provjeravanjem strukture skale na različitim i brojnim uzorcima radi provjere invarijantnosti skale u različitim kontekstima.

Ključne riječi: stavovi, faktorska analiza, osobe s ometenošću, studenti

UVOD

Posljednih godina veliku pažnju istraživača (Awoyera, 2011; Dorji & Solomon, 2009; Tervo, Palmer & Redinius, 2004; Uysal, Albayrak, Koçulu, Kan & Aydın, 2014) privlači ispitivanje stavova prema osobama s ometenošću, budući da je pokazano da postoji veza između stavova i ispoljavanja određenih oblika ponašanja prema ovoj populaciji (Millington, Strohmmer, Reid & Spengler, 1996; Tait & Purdie, 2000). Mjerenja su uglavnom bazirana na pretpostavci da stavovi sadrže tri komponente: afektivnu, kognitivnu i bihevioralnu. U skladu sa tim, postoje i različite skale kojima se mjere stavovi. Dostupne skale se većinom oslanjaju na društveni nivo i uočavanje razlike između osoba s ometenošću i osoba bez ometenosti, umjesto na lični nivo i ispitanikove reakcije prema osobama s ometenošću (Wallymahmed, Moffat & Cunningham, 2007).

U odnosu na društveni nivo mjerenja, najkorišćenija skala u literaturi je Skala stavova prema ometenim osobama (*Attitudes Towards Disabled Persons Scale – ATDP*; Yunker, 1986). Skala procjenjuje u kojoj mjeri ispitanici opažaju osobe s ometenošću sličnim ili različitim u odnosu na osobe tipičnog razvoja. Visok stepen uočene razlike između osoba s ometenošću i osoba bez ometenosti povezan je s negativnim stavovima, i obratno (Glumbić, Milačić-Vidojević i Kaljača, 2009). Navedena skala je kritikovana zbog jednodimenzionalnosti s obzirom na to da istraživanja podržavaju multidimenzionalnu prirodu stavova (Antonak & Livneh, 2000; Thomas, Palmer, Coker-Juneau & Williams, 2003). Druga kritika se odnosila na

mogućnost davanja socijalno poželjnih odgovora (Antonak & Livneh, 2000; Iacono, Tracy, Keating & Brown, 2009)

S druge strane, najšire primjenjivana skala za mjerenje stavova na personalnom nivou je Skala interakcije sa osobama s ometenošću (*Interaction with Disabled Persons Scale – IDP*, Gething, 1991; Gething & Wheeler, 1992). Skala interakcije sa osobama s ometenošću (u daljem tekstu SIOO) dizajnirana je da mjeri stavove u pogledu nelagodnosti koju osobe mogu osjećati prilikom stupanja u socijalne interakcije sa osobama s ometenošću. Nelagodnost je dimenzija koja se nalazi u osnovi negativnih stavova i pronalazi se da je u vezi sa neinformisanošću i neizvjesnošću kako se ponašati ili šta očekivati od te populacije (Gething, 1984, 1991). Instrument je prvi put razvijen i korišćen 1981. godine, a standardizovan je na australijskoj populaciji. Od tada, instrument je izložen stalnom vrednovanju i poboljšavanju, do njegove konačne verzije objavljene 1991. godine. Originalni ajtemi skale izvedeni su pomoću pitanja sa otvorenim odgovorima na uzorku od 633 ispitanika koji su učestvovali u pilot istraživanju sprovedenom 1980. godine. U periodu od 1981. do 1991. različite verzije skale primjenjivane su na heterogenim uzorcima koji su uključivali: opštu populaciju, zdravstvene i obrazovne profesionalce, socijalne radnike, kao i osobe s ometenošću (Gething, 1992). Alfa Kronbah koeficijent pouzdanosti, na različitim uzorcima, koji su obuhvatali i do 3.569 ispitanika, kretao se od 0,74 do 0,86 (Gething, 1991). Konačna verzija skale sadrži 20 ajtema povezanih sa različitim reakcijama koje osobe imaju prilikom stupanja u kontakt sa osobama s ometenošću.

Od nastanka skale, u više navrata, provjeravane su psihometrijske karakteristike i faktorska struktura skale. Dobijeni rezultati nisu saglasni, pa tako, različiti autori nude različite rezultate. Autorka originalne verzije skale najprije prikazuje rezultate prema kojima se izdvaja pet do šest faktora sa korištenom iznad 1 (Gething, 1991). Ponovljena analiza iste autorke iznosi rezultate koji idu u prilog tome da SIOO reprezentuje šest faktora (Nelagodnost u socijalnim interakcijama, Izlaženje na kraj/Podleganje, Postojeće informacije, Strah, Suočavanje

i Ranjivost), pri čemu dva ajtema (8 i 19) ne zasićuju niti jedan faktor, dok tri ajtema (3, 9 i 12) zasićuju po dva faktora. Najveći procenat varijanse pripao je prvom faktoru (23%), zatim drugom (12%), dok preostali faktori zasićuju između 5 do 6% varijanse. Pouzdanost dobijenih faktora kretala se od 0,24 do 0,78 (Gething, 1992, 1994; Loo, 2001). Originalno rješenje sa šest faktora dobijeno je i u radu Bekvit i Metjuza (Beckwith & Matthews, 1994), kao i radu Forlinove i saradnika (Forlin, Fogarty & Carroll, 1999). Međutim, tokom daljih pokušaja validacije skale optimalnost faktorskog rješenja počela je da se dovodi u pitanje. Naime, rezultati istraživanja sugerišu postojanje različitog broja latentnih faktora u prostoru od 20 stavki. MakLin i Ganon (MacLean & Gannon, 1995, prema Iacono et al., 2009), na uzorku od 342 studenta australijskog univerziteta, predlažu da je SIOO najbolje posmatrati kroz dva pouzdana i nepovezana faktora. Pouzdanost prvog faktora, imenovanog kao Nelagodnost, jeste 0,83, a drugog – Saosjećanje, jeste 0,69. Međutim, ima autora koji nude i drugačija rješenja. Prema jednim SIOO skala sadrži tri faktora (Thomas et al., 2003), dok drugi navode četiri (Tait & Purdie, 2000) i pet faktora (Iacono et al., 2009; Wallymahmed et al., 2007; Yoshida, Sonoda & Zemke, 2003). Kao najstabilniji faktori, nezavisno od broja faktorskih rješenja, izdvajaju se dva faktora: Nelagodnost u socijalnim interakcijama i Saosjećanje (Forlin et al., 1999; Gething, 1994).

Imajući u vidu neslaganje navedenih autora i činjenicu da nismo pronašli radove na ovu temu rađene na srpskom govornom području, cilj našeg rada je utvrđivanje faktorske strukture SIOO.

METOD

Uzorak

U istraživanje su uključena 462 studenta Medicinskog fakulteta u Foči koji pohađaju tri studijska programa: Medicina, Specijalna edukacija i rehabilitacija i Zdravstvena njega. Najviši procenat ispitanika činili su studenti Medicine – njih 277 (60%), zatim studenti Specijalne edukacije i rehabilitacije – 103 (22,3%), pa studenti Zdravstvene njege – 82 (17,3%). Od ukupnog broja ispitanika 30,1% činili su ispitanici muškog pola, a 69,9% ispitanici ženskog pola. Starosna dob ispitanika kretala se od 18 do 31 godinu, pri čemu je prosječna starost ispitanika iznosila 21 godinu. U uzorak su uključeni ispitanici od I do VI godine studija Medicine i Stomatologije, odnosno od I do IV godine studija Specijalne edukacije i rehabilitacije.

Instrumenti

Skala interakcije sa osobama s ometenošću sadrži 20 ajtema koji opisuju kako se neki ljudi osjećaju kada su u kontaktu sa osobama s ometenošću. Ispitanici treba da daju odgovore na šestostepenoj skali, od 1 (apsolutno se ne slažem) do 6 (apsolutno se slažem), s tim što se pitanja pod rednim brojem 10, 14 i 15 rekoduju (obrnuto vrednuju). Veći skorovi ukazuju na intenzivnije reakcije prilikom socijalnih interakcija sa osobama s ometenošću. Instrument pokazuje zadovoljavajuću pouzdanost ($\alpha=0,79$).

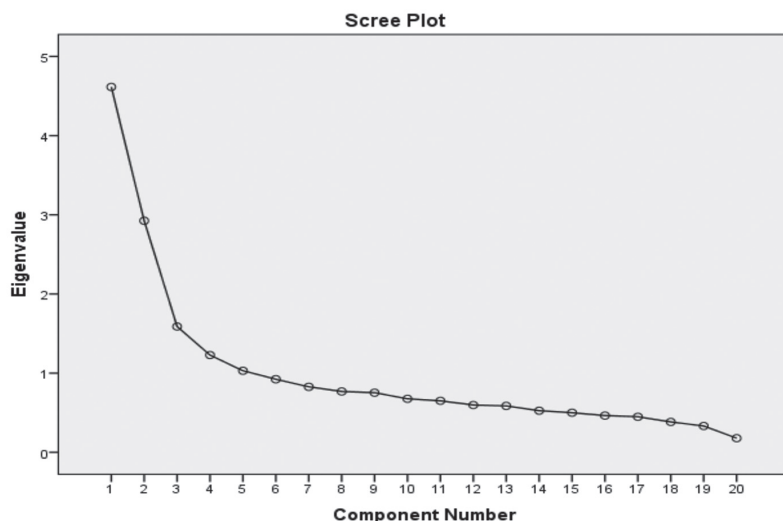
Podaci vezani za pol, starost, godinu studija i studijski program dobijeni su demografskim upitnikom konstruisanim za ovo istraživanje. Studenti su upitnike popunjavali na matičnom fakultetu, na početku predavanja, nakon dobijanja potrebnih instrukcija.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U cilju utvrđivanja faktorske strukture SIOO, na inicijalnom skupu od 20 ajtema, primjenjena je ekstrakcija glavnih komponenti sa ortogonalnom varimaks rotacijom. Pogodnost matrice interkorelacija za faktorizaciju testirana je Bartletovim testom specifičnosti i Kajzer-Majer-Olkinovim testom. Na Bartletovom testu specifičnosti dobijena je vrijednost $\chi^2=2755,253$, $df=190$, $p=0,000$. Kajzer-Majer-Olkinov test dao je vrijednost 0,826. Rezultati testova pokazuju da je polazna korelaciona matrica podesna za faktorizaciju, odnosno da analiza glavnih komponenti na dobijenim podacima ima smisla.

Tri promjenljive, tj. ajtemi 10 (*Svjestan sam sa kojim problemima se suočavaju osobe s ometenošću*), 14 (*Ne sažaljevam osobe koje su ometene*) i 15 (*Posle čestih kontakata primjećujem da opažam samo osobu, a ne hendikep*) imaju malo faktorsko zasićenje, pa su ti ajtemi izostavljeni iz dalje analize. Nakon eliminacije ovih psihometrijski loših ajtema (sa opterećenjem ispod 0,30), u finalnom rješenju zadržano je 17 ajtema.

Iako je Gutman-Kajzerov kriterijum jediničnog korijena (prema kojem su značajne samo one komponente čija je karakteristična vrijednost jednaka 1 ili više) sugerisao izdvajanje pet faktora, na osnovu kriterijuma dijagrama prevoja, tj. jasnog postojanja loma iza druge komponente (Grafikon 1) i činjenice da tri faktora sadrže mali broj ajtema (po dva ajtema), zadržano je dvofaktorsko rješenje koje se čini najinterpretabilnijim (ajtemi se jasno raspoređuju u okviru faktora). Dva izolovana faktora objašnjavaju 37,69% varijanse, od čega prva komponenta objašnjava 23,07%, a druga 14,62% ukupne varijanse. Procentualna vrijednost varijansi koja se može objasniti ekstrahovanim komponentama prikazana je u Tabeli 1.

Grafikon 1 – Dijagram prevoja

Tabela 1 – Procenat objašnjene varijanse ekstrahovanim komponentama

Komponente	Inicijalne svojstvene vrednosti			Ekstrakcione sume kvadriranih zasićenja			Rotacija sume kvadriranih zasićenja		
	Ukupno	% Varijanse	Kumulativni %	Ukupno	% Varijanse	Kumulativni %	Ukupno	% Varijanse	Kumulativni %
1	4,615	23,07	23,07	4,615	23,07	23,07	4,062	20,31	20,31
2	2,924	14,62	37,69	2,924	14,62	37,69	3,477	17,38	37,69

Rotirano rješenje ukazuje na postojanje logične i jednostavne strukture, pri čemu obje komponente imaju mnogo velikih faktorskih težina, a sve promjenljive daju znatne težine samo po jednoj od komponenata. Pregled faktorskih težina (zasićenja) dat je u Tabeli 2.

Tabela 2 – Matrica strukture za ekstrahovane komponente

Faktor 1		Faktor 2	
P02 – Teško mi je kada vidim da osoba s ometenošću nešto želi da uradi, a ne može.	0,814	P18 – Trudim se da moji kontakti sa tim osobama budu što kraći i da se što prije završe.	0,706
P01 – Usrećuje me kad sam u prilici da pomognem osobi s ometenošću.	0,765	P17 – Plašim se da gledam osobu s ometenošću direktno u lice.	0,656
P03 – Frustriran(a) sam zato što ne znam kako da im pomognem.	0,759	P11 – Ne mogu da se obuzdam da ne „zvjeram“ u njih.	0,647
P13 – Divim se njihovim sposobnostima da se nose s problemima.	0,731	P12 – Nesiguran(a) sam zato što ne znam kako da se ponašam.	0,609
P05 – Pitam se kako bih se osjećao kada bih imao određeni oblik ometenosti.	0,633	P09 – Neprijatno mi je i teško da se opustim.	0,574
P07 – Zahvalan sam što na svojim plećima nemam toliki teret.	0,610	P06 – Mislim da ne znam skoro ništa o osobama s ometenošću.	0,539
P04 – Kontakt sa osobama s ometenošću podsjeća me na sopstvenu ranjivost.	0,563	P16 – Neprijatno mi je zato što ja nisam osoba s ometenošću.	0,516
P08 – Pokušavam da se ponašam normalno i da ignorišem ometenost.	0,375	P20 – Zastrašen sam mišlju da bih i ja mogao da postanem takav.	0,484
		P19 – Lakše komuniciram sa osobama s ometenošću ako prethodno s njima razgovaram o njihovoj ometenosti.	0,387

Prvi faktor objašnjava veći procenat varijanse (23,07%) nego drugi. Prema sadržaju manifestnih varijabli imenovan je kao Empatija i čini ga osam stavki prikazanih u Tabeli 2. Stavke koje zasićuju ovaj faktor odnose se na različite načine pokazivanja empatije prema osobama s ometenošću (*Teško mi je kad vidim da osoba s ometenošću nešto želi da uradi, a ne može*). Drugi faktor sadrži devet stavki, čiji se sadržaj odnosi na različita neprijatna osjećanja koje osoba može iskusiti prilikom interakcije sa osobama s ometenošću (*Neprijatno mi je i teško da se opustim*), te je zato nazvan Nelagodnost i strah.

Podaci prikazani u Tabeli 3 pokazuju da potencijalne subskale SIOO imaju dobar i prihvatljiv nivo pouzdanosti unutrašnje konzistencije.

*Tabela 3 – Pouzdanost unutrašnje konzistencije potencijalnih
subskala*

Ekstrahovani faktori	Cronbach's Alpha
I faktor	0,828
II faktor	0,762

DISKUSIJA

Ispitivanje faktorske strukture SIOO ukazuje na postojanje dva faktora koja su imenovana kao Empatija i Nelagodnost i strah. Dobijena struktura je u skladu s rezultatima do kojih su došli Maklin i Ganon (1995, prema Iacono et al., 2009). Ovi autori su u svom konačnom rješenju zadržali ukupno 10 ajtema raspoređenih u dva faktora. Njihov prvi faktor grade ajtemi 9, 11, 12, 17, 18 i prema sadržaju navedenih ajtema nazvan je Nelagodnost. U našem istraživanju ovi ajtemi, zajedno sa još četiri ajtema (6, 16, 19 i 20), pripali su drugom faktoru, koji objašnjava 14,62% ukupne varijanse. Pomenuti autori drugi faktor imenuju kao Simpatija, a grade ga ajtemi 1, 2, 3, 5, 13. Dati faktor odgovara našem prvom faktoru koji sadrži i dodatna tri ajtema 4, 7 i 8. Ova studija je najkompatibilnija s našom, ako se ima u vidu sličnost uzorka na kome su rađene i njegova brojnost. U obje studije uzorak je vezan za populaciju studenata zdravstvenih i obrazovnih nauka.

Dobijeni rezultati nisu saglasni sa rezultatima do kojih su došli autori originalne verzije SIOO, koji predlažu šestofaktorsko rješenje (Gething, 1992, 1994). Međutim, iako postoji neslaganje po broju dobijenih faktora, između ova dva rezultata moguće je pronaći i određene sličnosti. Kao što je već rečeno, originalna verzija skale sadrži šest faktora, od kojih prvi faktor zasićuje najveći procenat varijanse (23%). Ovaj faktor sadrži ajteme 9, 11, 12, 16, 17 i 18 i nazvan je Nelagodnost u socijalnim interakcijama, a ajtemi koji ga grade sadržani su u okviru našeg drugog (istoimenog) faktora. Njihov drugi faktor grade ajtemi 1, 2, 3, 13 i on zasićuje 12% varijanse. Ovi ajtemi, zajedno sa ajtemima 5, 7, 4 i 8, grupisani su u okviru našeg

prvog faktora, koji objašnjava 23,07% varijanse. Preostali faktori originalne verzije zasićuju između 5 i 6% varijanse, pri čemu faktori 4, 5 i 6 sadrže samo po dva ajtema, što nije preporučljivo jer se smatra da faktori treba da sadrže najmanje tri ajtema sa značajnom primarnom zasićenošću (Costello & Osborne, 2005). Samim tim, svaka dalja analiza treba da bude sprovedena s posebnom mjerom opreza.

Analiza radova drugih autora koji su se bavili faktorskom strukturom SIOO pokazuje da se dva faktora (Nelagodnost u socijalnim interakcijama i Izlaženje na kraj/Podleganje, odnosno Saosjećanje) podudaraju u odnosu na ajteme koji ih sačinjavaju. Ostali faktori su djelimično podudarni jer postoje ajtemi koji se ne raspoređuju podjednako na svim faktorima (Gething, 1994; Forlin et al., 1999; Yoshida et al., 2003). Nestabilnost u okviru faktorske strukture autori pripisuju i brojnosti ispitanika uključenih u uzorak, gdje je struktura sa većim brojem faktora (5-6) povezana sa velikim uzorkom (npr. 2.850 ispitanika u studiji Forlinove i saradnika, više od 5.000 ispitanika u studiji Getinga).

Problem faktorske strukture naveo je istraživače da preispitaju i broj stavki kroz koje je operacionalizovan konstrukt. Kao što ne postoji slaganje po pitanju faktora koji sačinjavaju SIOO, mimoizlaženje postoji i u pogledu ajtema koji su izbačeni iz dalje analize. U našem radu tri ajtema (10, 14 i 15) imaju malo faktorsko zasićenje i nisu pridružena nijednom faktoru. S druge strane, iz originalne verzije skale isključeni su ajtemi 8 i 19 (Gething, 1994), dok drugi autori, pored ta dva, isključuju i ajtem 7 (MacLean & Ganon, 1995 prema Iacono et al., 2009), zatim ajtem 10 (Forlin et al., 1999), dok ajtem 15 smatraju problematičnim budući da pretpostavlja česte kontakte sa osobama s ometenošću kako bi ispitanici mogli da odgovore na njega. Pored ovih stavki koje su najčešće sporne, u analizu često nisu uključivani ni ajtemi 3, 11, 13, 14 i 15 (Tait & Purdie, 2000; Loo, 2001). Budući da su pojedini ajtemi razmatrani kao problematični i da se odbacuju u više studija, poželjno bi bilo razmotriti njihovu upotrebu ili ih zamjeniti drugim ajtemima.

ZAKLJUČAK

U srpskoj adaptaciji SIOO dobijena su dva faktora koja objašnjavaju 37,69% varijanse. Dobijeno dvofaktorsko rješenje ne odgovara originalnom rješenju s predloženih šest faktora, ali je u skladu sa rješenjem koje su ponudili Maklin i Ganon (1995, prema Iacono et al., 2009). Naime, dobijeni su faktori koji diferenciraju empatiju, s jedne strane i nesigurnost i strah, s druge strane, tj. dobijene su dvije subskale imenovane kao Empatija i Nelagodnost i strah. SIOO, kao i njene dvije subskale, imaju zadovoljavajuću pouzdanost. Iz ove verzije skale izostavljena su tri ajtema sa malim faktorskim zasićenjem. Takođe, u budućim istraživanjima bilo bi važno provjeriti strukturu SIOO na različitim i brojnim uzorcima radi provjere invarijantnosti skale u različitim kontekstima.

LITERATURA

1. Antonak, R., & Livneh, H. (2000). Measurement of attitudes towards persons with disabilities. *Disability and Rehabilitation*, 22(5), 211-224. doi:10.1080/096382800296782
2. Awoyera, O. (2011). Attitude of student nurses' toward people with disabilities. Bachelor's Thesis. Turku University of Applied Sciences Nursing Degree, Finland.
3. Beckwith, J. B., & Matthews, J. M. (1994). Measuring comfort in interacting with people with intellectual disabilities. *Australian Journal of Psychology*, 46(1), 53-57. doi:10.1080/00049539408259470
4. Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical assessment, research & evaluation*, 10(7), 1-9.
5. Dorji, S., & Solomon, P. (2009). Attitudes of health professionals toward persons with disabilities in Bhutan. *Asia Pacific Disability Rehabilitation Journal*, 20(2), 32-42.
6. Forlin, C., Fogarty, G., & Carroll, A. (1999). Validation of the Factor Structure of the Interactions with Disabled

- Persons Scale. *Australian Journal of Psychology*, 51(1), 50-55. doi:10.1080/00049539908255334
7. Gething, L. (1984). Media and the Disabled. *Media Information Australia*, 34(1), 41-50. doi:10.1177/1329878x8403400111
 8. Gething, L. (1991). Generality vs. specificity of attitudes towards people with disabilities. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 64(1), 55-64. doi:10.1111/j.2044-8341.1991.tb01642.x
 9. Gething, L. (1992). Judgments by health professionals of personal characteristics of people with a visible physical disability. *Social Science & Medicine*, 34(7), 809-815. doi:10.1016/0277-9536(92)90367-y
 10. Gething, L., & Wheeler, B. (1992). The interaction with disabled persons scale: A new Australian instrument to measure attitudes towards people with disabilities. *Australian Journal of Psychology*, 44(2), 75-82. doi:10.1080/00049539208260146
 11. Gething, L. (1994). The interaction with disabled persons scale. *Journal of Social Behavior and Personality*, 9(5), 23.
 12. Glumbić N., Milačić-Vidojević I., & Kaljača S. (2009). Faktorska struktura skala za procenu stavova prema osobama sa intelektualnom ometenošću. U D. Radovanović (ur.) *Istraživanja u specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji* (str. 269-285). Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.
 13. Iacono, T., Tracy, J., Keating, J., & Brown, T. (2009). The Interaction with Disabled Persons scale: Revisiting its internal consistency and factor structure, and examining item-level properties. *Research in Developmental Disabilities*, 30(6), 1490-1501. doi:10.1016/j.ridd.2009.07.010
 14. Loo, R. (2001). A psychometric re-analysis of the Interaction with Disabled Persons Scale. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 33(4), 245-250. doi:10.1037/h0087146
 15. Millington, M. J., Strohmer, D. C., Reid, C. A., & Spengler, P. M. (1996). A preliminary investigation of the role of differential complexity and response style in measuring attitudes toward

- people with disabilities. *Rehabilitation Psychology*, 41(3), 243-254. doi:10.1037/0090-5550.41.3.243
16. Tait, K., & Purdie, N. (2000). Attitudes Toward Disability: Teacher education for inclusive environments in an Australian university. *International Journal of Disability, Development and Education*, 47(1), 25-38. doi:10.1080/103491200116110
 17. Tervo, R. C., Palmer, G. & Redinius, P. (2004). Health professional student attitudes towards people with disability. *Clinical Rehabilitation*, 18(8), 908-915. doi:10.1191/0269215504cr820oa
 18. Thomas, A., Palmer, J. K., Coker-Juneau, C. J., & Williams, D. J. (2003). Factor Structure and Construct Validity of the Interaction with Disabled Persons Scale. *Educational and Psychological Measurement*, 63(3), 465-483. doi:10.1177/0013164403063003008
 19. Uysal, A., Albayrak, B., Koçulu, B., Kan, F., & Aydın, T. (2014). Attitudes of nursing students toward people with disabilities. *Nurse Education Today*, 34(5), 878-884. doi:10.1016/j.nedt.2013.09.001
 20. Wallymahmed, A. H., Moffat, S. F. M., & Cunningham, C. C. (2007). The Interaction with Disabled Persons scale: A validation with UK midwives. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 35(8), 1049-1060. doi:10.2224/sbp.2007.35.8.1049
 21. Yuker, H. E. (1986). The Attitudes Toward Disabled Persons scale: Susceptibility to faking. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 29(3), 200-204.
 22. Yoshida, M. W., Sonoda, T., & Zemke, R. (2003). Validation of Urdu Interaction with Disabled Persons scale. *International Journal of Rehabilitation Research*, 26(3), 229-233. doi:10.1097/00004356-200309000-00011

INTERACTION WITH DISABLED PERSONS SCALE: FACTOR STRUCTURE VERIFICATION

Andrijana Bakoč*, Olivera Kalajdžić*
Branislav Brojčin**, Nenad Glumbić**

**University of East Sarajevo, Faculty of Medicine, Bosnia and Herzegovina*

***University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia*

Summary

Examining attitudes towards people with disabilities has been a field of interest of numerous authors in recent years. Accordingly, different scales for measuring attitudes have been used, both at social and personal level. Interaction with Disabled Persons Scale is the most widely used scale for measuring attitudes at personal level. It is designed to measure attitudes regarding the discomfort that people can feel when engaging in social interaction with people with disabilities. The aim of this paper was to determine the factor structure of the Interaction with Disabled Persons Scale. The research included 462 students of the Faculty of Medicine in Foča, who were attending three study programs: Medicine, Special Education and Rehabilitation and Health Care. In order to determine the factor structure of the scale, the main components were extracted with orthogonal varimax rotation. The results showed that two factors were found which explain 37,69% of variance and were named Empathy and Discomfort and Fear. Three items with low factor saturation were omitted from this version of the scale. Disagreement with other authors with regard to the number of factors obtained imposes the need to check the structure of the IDP scale on different and numerous samples for the purpose of evaluating the invariance of the scale in different contexts.

Key words: attitudes, factor analysis, people with disabilities, students

Primljeno: 16.01.2018.

Prihvaćeno: 31.03.2018.